

TISKOVÉ PROHLÁŠENÍ týkající se zahájení tzv. kontroly na NKÚ

8. prosince 2009 – V pátek 4. prosince odpoledne bylo Nejvyššímu kontrolnímu úřadu (NKÚ) doručeno oznámení kontrolního výboru Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Poslanec Libor Ježek v něm oznamuje prezidentovi NKÚ Františku Dohnalovi, že 8. prosince v 11:00 hodin bude v souladu s Kontrolním řádem kontrolního výboru PSP ČR zahájena na NKÚ kontrola hospodaření.

Po řádném právním zvážení a také na základě právního názoru Ústavu státu a práva odmítl Nejvyšší kontrolní úřad součinnost při postupu kontrolní skupiny poslanců, který není v souladu se zákony České republiky.

1. Z hlediska ústavních principů poslanecká kontrola není ani nesmí být politickým soudem nad NKÚ. Proto, aby bylo zamezeno politickému zasahování do nezávislosti NKÚ, musí kontrola splňovat základní parametry a postupy a je nutno ji provést s odbornou péčí a kvalifikovaně. Kontrola musí mít předem nastavena procesní pravidla, která jediná mohou prokázat skutečný stav fungování NKÚ, pravidla, která jsou běžná pro všechny typy kontrol v českém právním řádu. Tato pravidla však v tomto případě nebyla zákonným způsobem určena a samotná kontrola tak byla diskvalifikována na politický proces bez jakékoliv relevance.
2. Samotný zákon o NKÚ stanoví, kdo může kontrolu provést, ale neříká jak, podle jakých procesních pravidel. Protože není známo, podle jakého právního předpisu bude kontrola prováděna, objevuje se řada nezodpovězených otázek. Například kdo bude rozhodovat o případné námitce podjatosti vůči kontrolujícímu, celé skupině kontrolujících či případnému expertovi, který bude pro výkon kontroly přizván? Kdo bude rozhodovat o postupu při porušení zásady povinnosti mlčenlivosti, ať už ze strany kontrolované nebo kontrolující osoby?
3. Kontrolní řád, na který se poslanec Ježek svým dopisem odvolává a který schválilo 10 členů kontrolního výboru PS PČR 2. října 2009, je organizačním aktem činnosti kontrolního výboru, nikoli právně relevantním ustanovením, které normativním a závazným způsobem zajišťuje demokratická práva a povinnosti kontrolující a kontrolované osoby. Sama skutečnost, že je kontrolní výbor ze zákona oprávněn kontrolovat hospodaření NKÚ, ještě neznamená, že si pro tuto kontrolu může sám stanovit jakákoli pravidla, která se neopírají o zákonnou úpravu.
4. NKÚ může postupovat pouze tak, jak mu právní úprava zakotvující jeho postavení, funkce a procesy fungování dovoluje. Oprávnění i postupy NKÚ je proto nutno interpretovat restriktivně. NKÚ je ostatně každoročně kontrolován profesionálním externím auditorem, tak i ze strany státních institucí (např. úřad práce, správa sociálního zabezpečení), k návrhu rozpočtu NKÚ i k závěrečnému účtu se vyjadřuje ministerstvo financí. Vždy jde o kontroly, kde jsou předem jasně stanovena kontrolní procesní pravidla, a tyto kontroly jsou prováděny zcela standardním způsobem.

NKÚ je proto připraven poskytnout součinnost a také ji poskytuje, ale pouze za předpokladu, že kontrola je nastavena v souladu se zákonem a s mezinárodními kontrolními standardy. Jakýkoli jiný postup, který neodpovídá právu, nahrává spekulacím o politické nekorektnosti celé kauzy, a tím pádem přispívá k ohrožení nezávislého fungování NKÚ. Pokud bych takový postup připustil, popřel bych důvěru v nezávislost NKÚ nejen v očích české veřejnosti, ale i u mezinárodních organizací.

V květnu 2009 byla zveřejněna zpráva skupiny poslanců Libora Ježka, Václava Snopka a Jaroslava Fialy, která ve svém závěru v sedmi bodech obviňuje NKÚ z porušování zákonů a nerespektování usnesení vlády ČR, přičemž tato zpráva je vydávána za zjištěnou skutečnost. O měsíc později jeden z autorů zprávy připustil, že jde o tvrzení, která nelze o nic opřít. Po dalších šesti měsících se neprokázala pravdivost ani jednoho ze zmíněných obvinění. Všechna trestní oznámení podaná v této souvislosti byla odložena.

František Dohnal
prezident Nejvyššího kontrolního úřadu